

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV TRANSLATOLOGIE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Příloha: text originálu

2012

HANNA VELYCHKO

Mléčná dráha

Ještě i na Štědrý den dopoledne se všude prodává, i odpoledne. Kdy vlastně začíná ten svátek, ptala se Kateřina sama sebe. Vždycky měla problémy s definicí časových intervalů, v nichž se události dějí. Teď už jsou Vánoce? Nebo na ně ještě čekáme? Nebo už je po nich? Ještě jsou v nedohlednu odpoledních příprav, anebo už zmizely ve zmuchlaných papírech od dárků a v celém tom neladu, který přináší ono posvátné rozbalování? Každý si to skládá na svou hromádku, každý každému děkuje, každý je dojat, třeba i tím, co mu radost nedělá, a Kateřině je při tom vždy nevýslovně smutno. Copak se dá dělat radost? Dělat se dají tak leda hlouposti. Dělat se dá tak leda do záchodu. Radost už někde je hotová, neudělatelná, ale jen málokdy je u nás. Jen málokdy je u mě.

Kdyby jí to její celoživotní omezující nemoc dovolila, opila by se každý Štědrý večer, sotva by uložila děti s dárky do postelí. Opila by se anglickým ginem, mezi těmi papíry a zhasnutými svíčkami. Cedila by slzy u okna a hleděla na odlesky stromečků v jiných

šťastných oknech. Ale opíjení pro ni není. V deseti letech dostala skutečný dar od Boha, možnost přežít to, co se nepřežívá, projít po lávce tak úzké, že ji pod nohama nevidíš. A od těch dob je tu sama, živá a svým způsobem zdravá, ale sama. Spíš pro druhé než s druhými, říká si vždycky, když je jí úzko. A ono to pomáhá.

Pára od huby a křupnutí sněhu pod botou, to člověka vždycky potěší.

„Půjdeme kolem řeky,“ rozhodla se náhle.

74 | „A to chceš jít celou cestu pěšky, až k dědovi?“
podivil se kluk, ve dvanácti letech najednou už tak vyčouhlý a prudce rostoucí a tolik podobný svému otci, který už s nimi není.

„Jasně pěšky, pěšky!“ radovala se o tři roky mladší a mnohem bojovnější a mnohem méně melancholická dcera řečená holka.

„A já ponesu ten dárek,“ rozhodla a zvedla do výšky papírovou tašku s barevným nápisem. Uvnitř se v lesklé krabici skrýval dosud neoživený úplně nový mobilní telefon i s nabíječkou a záručním listem. Byl to vlastně nápad téhle malé slečny, která tu teď zabalená v umělém kožíšku a s ušatou čepicí na hlavě patou rozbíjí zmrzlé kusy sněhu na okraji chodníku.

„Bude se mu hodit, když teď půjde do nemocnice, budeme mu vždycky moct zavolat, a tak tam nebude tolik sám,“ rozumovala před nabídkou těch skvěle designovaných malých vysílaček, které nás mají už navždy zbavit strachu z ticha.

„Tady ten Sony Ericsson!“

„Myslíš, že jsem milionářka?“

Stejně holku podezřívala z toho, že je nadšená hlavně možností kupovat mobilní telefon a na hrozi-
vou diagnózu starého pána ani nepomyslí. Děti mají
právo nemyslet na diagnózy, okřikla se a koupila pod-
statně levnější Siemens.

Prošli městem, kde předvánoční shon pomalu odu-
míral a zamrzal jako krev posledních zabitých kaprů
kolem poloprázdných kádí. Už to mají za sebou, nevě-
děla přesně, jestli ty ryby, nebo ti promočení prodava-
či, kteří si celý den v mrazu marně dýchali na mokré
prsty.

„Zapomněli jsme na to cukroví,“ kluk si vzpomněl
na krabičku se vzorky jejího cukrářského umu. Pusin-
ky, kokosky, schválně pekla to, co vůbec nemohla jíst.
Kdosi jí doporučoval jakési téměř nesladké cukroví
z ovesných vloček. Taková blbost, naopak pečivo je
třeba zasypat cukrem, rozpoutat nad ním vanilkovou
bouří, vždyť mnohdy je to jediný sníh, který o Váno-
cích padá. Ne tak letos, letos je sněhu nad kolena.
A pusinky a kokosky zůstaly na židli v předsíni.

Došli k řece. Úzký proud dosud nezmrzlé vody pro-
tékal mezi ledy, které narůstaly od obou břehů smě-
rem doprostřed. Do Nového roku jistě zamrzne. Před-
pověď je docela drsná. Na konci kamenného nábřeží
sešli na holý břeh. Řeka dál tekla širokým obloukem
v podstatě pustou krajinou kolem továren a hald
a k městu se zase přiblíží až na předměstí, kde Kate-
řina vyrostla. Touhle cestou chodili jen rybáři, bez-
domovci a zloději železného šrotu.

Tenká pěšinka je vedla hustým porostem suchých, jakoby bambusových stvolů rostliny křídlatky. Křídlatka je nejhouževnatější plevel na světě. Miluje kyselou půdu. Její husté kolonie pohlévkají břehy řek a celé louky. Rozvětvené koruny dužnatých jasně zelených listů se propojí a udusí vše ostatní. Pod křídlatkou už neroste nic. Jako děti se v ní schovávali, dělali si v ní takzvané bunkry, ale byla to spíš hnízda a v nich se k sobě krčili jako bažanti, kteří se v ní také přes den ukřývali před dravci.

76

Teď však byly její ojíněné stvoły rezavé a křehké a kluk je snadno přerážel klacíkem, jako by si klestil cestu pralesem. Na jeho hubených ramenou poskakoval batoh s ostatními dárky. Za ním holka, která se neustále ohlížela, aby jim snad máma nezmizela z dohledu, a zároveň pokřikovala na kluka, ať nejde tak rychle. Chtěla je mít pohromadě jako ovčácký pes.

První most. Na čelech pilířů zachycené šedé cáry, větve a klády po poslední povodni. Pod ocelovým obloukem nesoucím drážní těleso u paty betonového sloupu bylo podivné tábořiště. Potrhané zmrzlé matrace, jedna sedačka ze škodovky, možná z trabanta, ohniště, hadry, plastické lahve. Kateřině přeběhl po duši mráz. Ne snad strach, ale nemožnost jí mrazila. To ona by nemohla. Ne že by tak nemohla dopadnout. Divili byste se, jak je tomuhle nocovišti člověk v každém okamžiku blízko. Je to vlastně zázrak, že tady na té sedačce s flaškou rybízáku ještě nesedíte. Ale ona by nemohla. Pro ni by tohle dopadnutí již bylo dopadnutím do hrobu. Se svou omezující chorobou

mohla žít pouze v civilizaci, a to tak vyspělé, aby byla schopná klonovat a průmyslově vyrábět podstatné hormony, které není schopné vyrobit její tělo. Proto musela být slušná, pojištěná, střízlivá a vydělávat dost peněz. Na hipísku nebo bezdomovku si může jen hrát – i když vlastně možná jí pořád je, jen v trochu jiném smyslu, než jak to lidé chápou.

„Ale už vstávej, než ti přimrzne zadek,“ napomenula holku, která si klidně sedla na to bídné křeslo, zatímco kluk na to hleděl zamyšleně a zamračeně.

„Kam odešli?“ zeptal se po chvíli.

„Někam do tepla,“ odpověděla mu.

„Do charity, do domu toho svatého Františka,“ referovala holka, „tam chodí bezďáci na zimu, to říkali v televizi.“

Za prvním mostem pokračovali po takzvané navigaci cestou mezi řekou a sloupky s cedulemi *vstup zakázán* vytyčujícími pozemek veliké zastavené továrny. Podívej se na ty stavby. Na ocelových nohách tu stojí vysoká sila třídíren koksu. A dál baterie, která se svými žebry vypadá jak rezavá železná knihovna. Šikmé mosty dopravníků, široce rozkročené mostové jeřáby nad prázdnou skládkou rudy. A v pozadí korpusy vysokých pecí, kterým někteří nadšenci přezdívají Hradčany. Je to spíš jakási ruina, kde v chladných dutinách bývalých výhni hnízdí ptáci a rosomáci. Ti zatím ne. Ti přijdou až později, až nebude civilizace, v níž by Kateřina mohla žít.

Ale tahle ruina má svou cenu, železo. To přitahuje chlapy, kteří se žádných cedulí neleknu. Co neurazí,

to uříznou, a co neuříznou, to upálí autogenem, naloží a odvezou a dobře prodají do kovošrotu. Pak to propíjí, potěší se s ženskými, nakrmí zlodějské automaty, a když je prázdné, vyrazí na další výpravu.

Železo šroťáky miluje. Oni ho zachraňují od chladného stání a rezavění bez užitku. Vyprošťují je z krystalické nehybnosti a znovu přibližují k ocelářským pecím, v nichž se nevzhledné a marné kusy šrotu v žáru tisíců stupňů celsia znovu připojují k žhavému proudu, který člověk po zemi rozlévá už tisíc let.

78

Děti na ta monstra hleděly s posvátnou hrůzou, dokonce i holka přestala na chvíli brebentit. Kateřině se zdálo, že vzduch je najednou čistý a průzračný a řezavě ostrý. Jako by jí při každém nadechnutí pronikal až do žaludku. Bylo to příjemné a děsivé a nebezpečné, ale ona ve svém štědrodenním rozpoložení nebezpečí nevnímala. Naopak vnímala všechno kolem, jako by se to právě vynořilo, ani ne z vody, ale doslova z lihu, nebo z éteru nebo něčeho ještě lehčího a těkavějšího.

Dovedla si najednou představit, jak je vidí temné oči vybitých oken těch budov tady. Jak tu pochodujeme jako tři králové s mobilním telefonem a já stará černá vzadu. Jenomže ten telefon neneseme Kristu Jezulátku, ale starému nemocnému muži, jenž se hned po svátcích půjde porvat o život s diagnózou, kterou radši nikdo nevysloví nahlas. Plakala a smrkala a schválně se opožďovala za dětmi, aby si toho moc nevšímalý.

Podél železniční trati dorazili k dalšímu mostu. Tady už za chvíli odbočíme do města, říkala si starost-

livě a s úzkostí si uvědomovala, že se v jejím pohledu kontury okolního světa podivně vlní. To je jasný příznak, snad to stihne, aniž by něco musela říkat dětem. V nestřeženém okamžiku zajela rukou do svého teplého podpaždí a vypnula pumpu. Aspoň zastavím přívod inzulinu, snad to pomůže.

Z osikových houštin tu vystupuje tlustá roura, z níž se do řeky v bílých oblacích valí horká voda. Nějaký přepad z elektrárny. O tu rouru se zády opírá bouda poláтанá ze všeho možného. Každopádně, ten, kdo v ní žije, má topení zadarmo. Ale jaký je to život v těchto končinách a třeba v noci. To aby člověk spal s kulovnicí u postele. A chudí lidé většinou kulovnice nemají.

Ale mají psy. Z boudy se vyhrnulo několik divoce štěkajících ořechů rozhodnutých chránit své teritorium. Chvilí to vypadalo nebezpečně, ale pak z boudy vyšla nějaká paní a okřikla je. Byla to pěkná paní v červené silonové bundě, šedých legínách a vysokých kozačkách. Na vlasech měla čerstvý červený přeliv. Zahnalá psy do boudy a odpověděla na pozdrav a na přání šťastných Vánoc s takovým zvláštním vědoucím a trošku trpkým úsměvem. Chvilí se na sebe s Kateřinou dívaly. Ta paní ovšem nevěděla, že se v Kateřinových očích vlní v chvějivém vzduchu, jako by hořela na hranici.

Tak všichni hoříme, aniž o tom víme. Ona možná čeká na někoho, kdo přinese jídlo a víno a vánočku a cigaretový tabák a papírky a rybí prsty, které si tu pak spolu usmaží a opijí se a pomilují a vynadají si a všechno si vyčtou a zase se pomilují a opijí a budou

se radovat se zadkem přitisknutým k teplovodní rouře. A nakonec se třeba zabijí, nebo naopak zachrání. Ale takový pěkný zářivý přeliv si neudělá ženská, která už od života nic nečeká. A to je krásné. Ještě jednou se za tou paní ohlédla a viděla, že i ona se ohlíží na nimi, za třemi králi s mobilním telefonem.

80

A pak bylo zle. Kateřina klopýtala za dětmi směrem k dálnici, za níž už bylo sídliště, ale její rezerva byla na dně. Kapitán Scott v Antarktidě také zemřel jen jeden denní pochod od záchranné stanice. V emocionálně vypjatých dnech člověk dělá chyby. Ráno se zapoměla najíst, nevzala si kabelku s pohotovostním cukrem, i to zatracené cukroví nechala doma a teď má hypoglykémii jako hrom a nic, čím by ji mohla vykompenzovat. Kluk má žvýkačky, ale ty jsou taky bez cukru. A co ten telefon, někomu zavolat, ale, zrada, není oživený, a svůj nechala doma i s tím cukrem.

Už sotva šla a věděla, že si musí sednout, že možná bude muset i omdlít. Pak se tělo zase rozběhne a vyrobí si cukr z tukových zásob, ale to chvíli potrvá. Musí to dětem říct, musí jim vysvětlit, že omdlí a zase se probudí. To bude tedy dárek k Vánocům. Zavolala na ně a sedla si na zmrzlé kameny na okraji železniční trati.

A tak na tom jsem. Město se prohýbá jídlem. Žrádlem, a ne ledajakým, přetékaají i spižírny rodin s nízkými příjmy, berou si na to půjčky, aby měli něco extra. A já tu zmirám v zoufalé potřebě tří kostek cukru nebo tří krajíců chleba. Možná bych se měla doplazit k té červené paní a poprosit o jídlo, ale to už je taky

daleko. Bez mdloby to nebude. Trochu zima na hodinové poležení. Ach, co počít?

„Ale tady u dálnice, to už je slyšet, slyšíš ty auta? Tak tam je pumpa s obchodem, Šelka,“ řekl jí kluk v odpověď na oznámení, že matka za chvíli ztratí vědomí, „tam se dá něco koupit. Tam jsme přece brali benzin, pamatuješ?“

„Ale tam já už nedolezu.“

„Tak mu dej peníze, on tam zajde,“ radila holka.

„Zajdeš? Tady ale není úplně bezpečno, někdo tě přepadne, já mám strach.“

„Já nemám strach.“

„A já tu s tebou počkám,“ řekla holka a vytáhla jí z kapsy peněženku, „kolik mu mám dát?“

„Padesát korun.“

„Je tu jenom dvoustovka.“

„Tak mu dej dvoustovku. A ty si ji dej do kapsy u kalhot a bundu přes to a kup něco sladkého, jedno co, ale hodně... aspoň tři... pět... tyčinek... a ty pojď sem...“

Sevřela holku v náručí a strnule hleděla přes její rameno do zmrzlého křoví. Vzdurovala mdlobě. Slyšela rachot štěrku pod vzdalujícíma se klukovými nohama a v dálce skutečně hučela auta.

Šedé hrany šly jedna přes druhou jak v prasklém okuláru mikroskopu. Zmrzlé proutí, vločky, kapky, krápníky, rampouchy, sople pod dětskými nosy. Esky-mácké ženy jim to olíznou, ona jim to taky klidně olízne, až bude moct. Až bude vidět víc než tyhle šedé hrany, které jdou jedna přes druhou. Zanic si nechtěla

představovat, jak nějací hrozní šroťáci drží jejího kluka a stahují z něho kalhoty i s těmi penězi v zadní kapse, on jim utíká, peláší zajíček s holým zadkem v tom sněhu, který jde jeden přes druhý, vločky za vločkami a on pořád utíká s tím malým pindíkem, co si ho ve vaně už nechce nechat přetáhnout, a šroťáci s vlčími tlamami se rvou o ty dvě stovky a on zatím peláší do Šelky pro čokoládku pro maminku, na tu však už nemá peníze, snad mu ji dají zadarmo, když je Štědrý den, nedají, určitě nedají, protože lidi jsou zlí i na Štědrý den.

„Mami, mami, tady, tady!“ s námahou otevřela oči a uviděla široce otevřené oči kluka, který před ní dřepěl s strkal jí do pusy čokoládovou tyčinku.

„Sněz to, sněz to,“ šeptala jí holka a držela ji za hlavu, div jí ji neulomila.

Kousala a polykala tu mazlavou bílou hmotu pod hnědou kůrou. Dolů s tím, protlač to suchým krkem do žaludku a ještě jednu a... a... ach... Pomalu leze, pomalu stoupá, a už se valí, už se valí zmrzlou řekou teplý proud. Bouře bílých krystalů nad stříškami pečiva, pusinky, kokosky, pusinky růžové, čumáčky, hroty prsů u hladových úst.

„Máš kalhoty?“ zeptala se kluka ještě celá zblblá.

„No mám,“ odpověděl nechápavě.

„To je dobře.“

„A podívej, co ještě má,“ holka ukazovala na řadu tyčinek Milky Way rozložených na sněhu, „ještě jich zbylo devět.“

Mléčná dráha, náš domov ve vesmíru, říkala si

Kateřina celá dojatá. Nevím, jak to s námi nakonec dopadne, ale tohle dopadlo dobře.

Vstala na nohy, které se jí zpevňovaly každým okamžikem.

„Můžeme si taky vzít?“ ptala se holka s hromádkou tyčinek v náručí.

„No jistě, myslíš, že to sním všechno sama?“

Oblak

102 | Alexandra řečená Saša seděla v křesle a kouřila. Hodně. Celý život kouřila jednu za druhou. Nikdy nedostala rozum. Nikdy neměla poslední cigaretu, už poslední krabička v ní probouzela paniku. Zůstat bez cigaret. Tahle tři slova pro ni znamenala bídu s ostrými hranami. A co potom? Několikrát se jí to přece stalo. Nikdo si nedovede představit jalovější čas. Nemůžeš ani spát, ani bdít, nemáš cigára a nemáš na cigára, a nikdo ti nedá. Máš třeba zlomenou nohu v sádře až po pás a na ulici k trafice se nevyvlečeš, čtyři patra nesejdeš, to bys spíš mohla skočit z okna. Tvůj ničemný chlap ti ukradl železnou zásobu a hulí ji někde s těmi svými čurdami. Nic jim nezávidíš, ani to, co už strká jen do nich a do tebe ne, jenom ten oblak, jen ten popelník, v němž hoří několik cigaret, ten jim závidíš, až tě ta závist ohýbá.

Prázdňá vidlička ukazováku a prostředníku marně zalétá ke rtům, nic tam není, a oni zapomínají oklepávat, zapomínají tabat, chechtají se, ženské rozjeté jak mašiny nemůžou smíchem popadnout dech při jeho

vtipu. Kde je vyšisovaná košile mladé holky? Na prsou! A košile vdané paničky? V rozkroku! A košile staré báby? Na zadku, cha chá! Jak je to hrozně nedávno, co se tomu samému vtipu smála sama, statná a rozjetá jako ony. Parta, partia. Co je nad to, po představení, když je sukces a sukces je vždycky, sukces musí být, a jde se do klubu a na bar a po štamprli a do vinárny a na kvartýr, konečně na kvartýr, ber flašku a cigára, radši dvoje. To je kuřačka, ta kouří všechno, cha chá!

Jedna vytřepaná partyzánka by jí teď stačila, než přijde ta zatracená holka a donese balíčky. Ach, balík cigaret, když z něho utrhneš proužek staniolu, rychle pryč s tím stříbrným papírem a už je vidíš, filtry natlačené v řadách jako patrony v zásobníku. Aspoň jednu partyzánku, co už se nevyrábí, a ona už taky partyzánky nehraje a kolik jich zahrála a kolik pionýrek. Poslední tři tahy z cíga za portálem, upravit šátek a na scénu. To byl rajc, chlapi si mohli krky vykroutit, ženská, jakou tehdy byla, skládá pionýrský slib v krátké sukýnce, zaplétané copy tuhé jak karabáče, rudý šátek, rudá rtěnka. Dělníci, úderníci na ní mohou oči nechat, co jí to napíná bílou košilku. Nazdar, soudružko!

Kde jsou ty skripty, kde jsou ty role, kam je založili, kam zašantročili Fadějeva, Ostrovského, Kohouta, toho hajzla, co pak dvacet let falešně kokrhal ze Svobodné Evropy. Ale tehdy, když hráli jeho Dobrou píseň po celé republice, i na Slovensku, na východě, ve Snině, představ si to, i tam byl Kulturný dom. To bylo cigaret, můj bože, aspoň jednu. Aspoň na pět minut se

vrátit to toho zájezdového autobusu, tam bylo zahule-
no, až se lidi dusili, jen se tak trochu dusit, když kou-
ří všichni, herci, kulisáci, bedňáci, funkcionáři – děc-
ka, říkali jsme si děcka, a hulili jsme jak partyzáni
v zemljance.

104

Není jalovější čas než zůstat bez cigaret. Nemůžeš
spát, nemůžeš bdít, zůstaneš ležet jak nemocný pes,
nebo jako člověk ozářený na onkologii, oko bez jiskry
zájmu šedé jako slina hledí do místnosti, kterou nevní-
má. Takhle se prodlužuje život, který za nic nestojí,
a přece bez něho, bez toho dechu, co ti bolestivě zvedá
vyzábly hrudník, si ani nezakouříš, ani se nemůžeš na
to cigáro těšit. Možná že smrt je právě taková, zne-
hybníš a shniješ a odtečeš do půdy, ani si toho nevšim-
neš, protože budeš pořád čekat, až ti konečně přine-
sou cigarety, a co pak po tobě zbude, jenom ta strašná
jediná potřeba nadechnout se kouře.

Vždyť já mám! Celá se vzpřímila ve svém křesle
a přirazila ruku na poloprázdnou krabičku. A takhle
se straším! A takhle se trápím! Jak to cvakne. Schvál-
ně podržela plamen zapalovače kousek dál od konce
cigarety a s přivřenýma očima vychutnávala, jak se
prázdný vzduch proudící do jejích plic začíná pomalu
plnit tím modrým omamným jedem. A pak si pořádně
zhluboka bafnout, a je to. Nejisté kontury světa se
vrátí do pevných poloh.

Její pohled padl na knížku ležící vedle popelníku.
Kniha s černým lesklým přebalem, na němž je bledě
žlutými písmeny napsáno: DOZNÁNÍ a pod tím Artur
London. Fuj, vždycky věděla, že to jsou lži. Tihle lidi

chtěli hlavně poškodit stranu. Nikdy to nečetla. Věděla, co tam bude. Všichni jsme to věděli už dopředu, co tihle sionisti... Minulý týden si ji sama přinesla z knihovny, byla tam vystavená mezi novinkami. Proč po ní vlastně sáhla. Asi jí skutečně připadala nová, jako může být nové to, o čem moc slyšela a nikdy na to ruku nepoložila. Teď si to můžu přečíst, a odsoudit sama. Proč jste nám to nepovolili dřív, soudruzi, možná bychom byli ještě u moci. Kdybyste víc věřili obyčejným lidem ve straně. Něco jsme museli udělat špatně, když nás ten Gorbačov mohl takhle rozpustit. Najednou jsme byli slabí, nemohli jsme pohnout ani prstem.

105

Vždycky si spojovala ochrnutí své strany s propadem vlastního zdraví. Někdy, když se přidušovala kašlem a její strádající mozkové buňky pouštěly myšlenky do divokých hyperbol a citových explozí, cítila přímo tělesné spojení mezi zhoubným bujením ve svých plicích a klesajícíma rukama stranických orgánů. Já se uzdravím, já se musím vzchopit, říkala si v poryvech kašle, jako by její uzdravení mohlo vlít do strany novou sílu, jako by oživení jejího náhle zchátralého těla mohlo stranu mysticky vrátit k životadárnému třídnímu přístupu, k obyčejným pracantům, pro které ona hrála celý život divadlo, agitky i klasiku. Lidí to potřebují a sukces, a potlesk a smích. Soudruzi, nemůžete pracujícím do rudého vermutu nalévat sodovou vodu. Milovala Itálii, vermut a „bandiera rosa la triumfera“, krásní chlapi, ti Italové. Dovedli se radovat, tančit, milovat, pověsit Mussoliniho za nohy i s tou jeho kurvou.

Krásní chlapi a ve Francii taky, cigarety Galouise, to je břitva do plic, to kouřili odbojáři, partyzáni. Škoda že tam po válce vyhrála reakce. Jaký to mohl být svět. Jak ten mladý Belmondo ve svých prvních filmech, takového hrál proletáře. Na Belmonda jí nikdo nesmí sáhnout, ani teď. Nakonec reakce vyhrála i tady, kde svět patřil nám. Werich, to byl fešák, s tím břichem a s karafiátem v klopě, kus chlapa a do srandy. Nebe na zemi jsme hráli, a co z toho zbylo. Nakonec i ve straně zvítězila reakce a ona se dusí a nemůže s tím nic dělat, prsy prázdné jak sáčky od mlíka.

A teď si přinese domů tu jejich knižní novinku a bojí se ji otevřít. Bojí se, jak se nikdy nebála. Ani za konsolidace, při stranických prověrkách, kdy ten její ničemný chlap zahodil legitku, ale ona ji zvedla, ona pochopila, co strana chce, díky ní to přežil i on, ten chlap, co teď obšťastňuje mladé baby. Ať si užije, dokud může. Ale ať jí sakra nebere cigarety. Položila ruku na knihu, bude ji muset otevřít? U dveří se ozvalo spásné zaklepání. Konečně je tady ta holka zpropadená.

* * *

Holka nesoucí v tašce tři rohlíky, šunkový salám, láhev minerálky a hlavně tři balíčky cigaret nebyla vůbec žádná holka, ale dvanáctiletý chlapec s dlouhými vlnitými vlasy. Byl drobný, útlý a slušně vychovaný a krásný jako dívka. V jeho bledé tváři s drobným nosem a očima posazenýma dále od sebe ještě nebylo možno zahlédnout ani stín mužské agresivity a naparo-

vačného zbabělství, tolik typického pro chlapce a muže v okolí. Jeho ústa se nekřivila v úšklebku ani v úsměšku a jeho oči neuhýbaly přímému pohledu. V celku působil nevinně a zranitelně jako srnka zatoulaná do města. Snad proto Saša rozhodla, a ona k rozhodnutí neměla nikdy daleko, že je to dívka, i kdyby to byl stokrát Petr, syn osamělé ženy z vedlejšího domu, říkala mu Pavlo nebo Pájo, a jeho smíčí nevinnost nebo strategie, bůh suď, mu velela nechat ji při tom.

Saša se na ni nemohla vynadívát, na ty jemné modré žilky na spáncích, na tu bradu bradičku, která by byla pro chlapce malinko krátká, ale pro dívku akorát. Jakou by z ní udělala herečku. Má přirozený talent, chodí skoro jako chlapec, ale ženskou ladnost si zachovává, ani by nemusela chodit s knížkou na hlavě, ten krok je uměřený, nepřetahuje a nehoupe se jako kačena. Drží hlavu vznešeně a přitom si neplete vznešenost s prkenností, protože ještě neví, že je vznešená. Výborný typ třeba na Popelku, zahrát ten triumf na konci a netriumfovat, tím je nejvíc pokoříš, jako nedostižná Libuška Šafránková. Tuhle něžnou skromnost se musíš naučit ještě dřív, než jsi žena, než si uvědomíš sebe samu a co děláš se svým okolím. To já jsem nezvládla, já jsem byla vždycky divoká a chtivá a u všeho první, jako kluk, jako mužský. V koutku jsem teda nesesávala. Já, když se mi mužskej líbil, tak jsem si ho uměla vzít. Teď už jsem ráda, když si můžu vzít aspoň to cigáro.

„Hodná, hodná,“ řekla, pohladila Páju po vlasech a vyložila si nákup na kuchyňský stůl.

„Tak tady máš,“ dala jí desetikorunu od cesty, „a zítra chodit nemusíš, to vydržím. Ale přijď ve středu, ve středu bude větší nákup a ne že se na mě vykašleš, to bych se musela zlobit.“

„Já přijdu ve dvě, po škole.“

„Tak dobře, a buď hodná a netoulej se. Běž rovnou domů.“

„Na shledanou.“

108 Takové oči, takové dlouhé řasy. Svět dovede být krásný, když po něm ještě běhají krásné malé ženy. Ale co já už s tím? Povzdechla si neuváženě zhluboka a vzápětí se celá zkroutila v záchvatu kašle, který se jí dařilo oddalovat po celou dobu Pájiny návštěvy. V těch hrozných dávivých poryvech, kdy člověk neví, jestli ještě někdy popadne dech, nebo už konečně zdechne v temnotě svých černých potrhaných plic. Tam se sama utlučeš, tak jako utloukali bez soudu lidi v kasematech.

Ech... ech... ech. Nabrat trochu vzduchu, opatrně, jen po lžících, po lžičkách, tichounce neznatelně nadechovat, opatrně našlapovat a... a... ááách, už je to možné. Otevřela oči. Sluneční světlo plnilo pokoj a rozsvěcelo oblak cigaretového kouře vznášející se kolem jejího křesla a stolu. Prokleté kouření. Pavle, Pavlíčku, na co si to hrajeme? Na Shakespeara? Tam všechny krásné dívky i ty tragické bledule vždycky hráli kluci jako ty. I tu čupr Violu i tu Kordélii nešťastnou oběšenou s modrým krkem a jazykem vyplazeným jako já. Ach. Odplivla si do kapesníku a těžce přemáhala chuť rovnou si zapálit další cigaretu,

aspoň čtvrt hodiny, aspoň pět minut. Ale už držela v ruce zapalovač.

Otevřela knihu Artura Londona a pustila se do toho. Zpočátku se v ní všechno ježilo. Ten plačtivý tón, ty výčitky, to slavnostní žalování. Ač sama herečka, neměla ráda intelektuály, nikdy jim nevěřila. Ona byla holka z lidu, a když někdo použil cizí slovo, které neznala, vždycky ho usadila slovy: „můžeš na mě klidně mluvit latinsky“. Dělníci a vůbec pracující lidi nenačichlí tím bídrmajerem svých maminek a těmi knihovnamy svých buržoazních fotrů, ti uměli něco snést, ti věděli, co strana potřebuje a kdo je na které straně barikády, ti dovedli pochopit, že i když se strana mýlí, má v sobě přece kontrolní mechanismy, které ji vrátí ke správnému kursu, že není třeba plakat nad každou hloupostí, nad každou rozbitou hubou. Však my jsme si taky poplakali za Dubčekem, za Sašenkou, ale kam by to vedlo? Realita ukázala něco jiného. Dělníci ve straně, ti na rozdíl od tebe, Arture Londone, věděli, že při práci a při budování občas někoho přejeďte auto, nebo ho něco přimáčkne, kvůli tomu se ještě dílo neopouští.

Takto a podobně přemýšlela a probírala se prvními stránkami nepřátelské knihy. Doznání, doznání! Najednou byla začtená, najednou byla rozrušená. Zapalovala si jednu od druhé a hltala stránky s podivným svatokrádežným nadšením. S podivným vzrušením si uvědomovala, že by nikdy nesnesla, aby takhle někdo mluvil o Tondovi Zápotockém, o Gottwaldovi, a přitom se od toho nemůže odtrhnout. Její povýšeně vytažené

obočí klesalo pod tíhou vrásek, původně sardonicky nakrčené rty byly najednou tenké a suché. Jako by proti tomu, co na ni z knihy lezlo, nemohla dělat nic jiného než kouřit a kouřit a kouřit stále usilovněji, jako by se to doznání snad mělo ztratit v oblaku kouře.

110 | Ale ten oblak už byl v její hlavě. Tak dusno, tak těžko, tře se to o ni, sápe se to na ni jako nějaké hubené zpocené tělo, jako by na ni hodili vyzáblého zmučeného člověka a ona v něm poznávala sebe samu. Po té hrozné terapii, kdy ti tlučou hlavou o zeď a nenechají tě spát. Po té hrozné terapii, kdy tě ozařují kobaltovou bombou. Tvůj mozek se stává průsvitným, není v něm nic nového, tohle není nic nového, nic, co bych neznala, každou osobu, každou fotku poznám, jen je to všechno jinak. Buďto jsem byla blázen tehdy, nebo blázním teď. Ty dvě ruce se nemohou stisknout, jsou každá jiná, to znamená, že každá patří jinému člověku. To znamená, že v tom oblaku, v té dusnosti, v té na zvracení rozhoupané motanici jsou dva lidé, kteří se neznají.

* * *

„Ty tu máš ale šíleně nahuleno!“

Někdo tu je, někdo otevřel okno a vpustil do místnosti studený vzduch a hučení deště. Ten někdo je Sašina dcera Ivana.

„Co sem lezeš,“ vybafne na ní Saša hněvivě. „Když tě potřebuji, tak tě nevidím, i pro ty cigarety si musím posílat holku a teď mi tu větráš. Myslíš si, že si ne-

umím otevřít okno? Kdybych na tom byla tak, tak už bych byla mrtvá, při té vaší péči.“

„Přišli jsme se s Emilem podívat, jestli něco nepotřebuješ, a přinesli jsme ti ty léky,“ odpovídá Ivana, na niž matčin křik očividně nedělá žádný dojem.

„Emil je tu taky? Emile, ahoj! Sakra, mládežníci, já už nemám na návštěvy nervy. Uvařte si kafe, nalejte si rum, nebo co tam najdete, ten chlap taky nemusí všechno vychlastat, a sedněte si někam, ať je klid. A nevypínej mi tu televizi!“ zakřičí na dceru, která už sahá po vypínači rozměrného televizoru.

„Vždyť si stejně čteš.“

„Mně by něco chybělo, musím to mít zapnuté, to přece víš. A zavři už to okno, chceš mě zabít?“

„Vy čtete Doznání Artura Londona?“ podiví se mladý muž stojící nesměle na prahu místnosti.

„No představ si to. Ty jsi to jistě četl ještě v tom, v tom vašem samizdatu, že?“

„Ano, ještě v exilovém vydání.“

„Já vím, od Tigrida, z Paříže. Toho teď oslavujou v televizi, jak se prý zasloužil o národ. Co ten o tom národě ví? Celý život seděl v cizině, posílal nám tyhle knížky a měl se z toho jen dobře. Jako ten Havel, teď mu vrátí Lucernu a Barrandov a o tom je ta vaše slavná revoluce. Ale...!“ Saša zlostně zadusí dlouhý nedopalek v popelníku. „Máte, co jste chtěli, a mně, mně už je všechno jedno, všechno jedno. Já chci mít klid!“

Mladí odejdou do kuchyně a vyloží tam nákup, který přinesli. Nalijí si po panáku rumu a rozpačité mlčí.

Na kuchyňském stole už zůstal jen sáček s krabičkami léků, které vyzvedli v lékárně.

„A kde máte vlastně děti?“ volá Saša z pokoje.

„Doma, oni hodinku vydrží sami,“ odpovídá dcera.

„Tak už radši utíkejte, ať vám tam něco nezapálí.“

„Tady máš léky, a ber to tak, jak je to napsané na krabičkách.“ Dcera položí sáček vedle popelníku a zavřeného Doznání.

„Jak se cítíš, mami? Jak jsi na tom? Co ty nohy?“

112 | „Jak se cítím, chceš vědět, jak se cítím? Tak se cítím, tak...“ Saša se prudce postaví a pak si před dcerou i před zetěm oběma rukama stáhne plátěné domácí kalhoty a oni uvidí její mramorované a oteklé nohy a vystouplé břicho.

„Tak to se mnou vypadá, děcka. To není na koukání, co?“ A zase si kalhoty natáhne a upraví si košili.

„Tak už jste viděli všechno, tak adie.“

„Musíš brát ty prášky, ty jsou na odvodnění, ten Furosemit!“ přesvědčuje ji dcera.

„Neměla byste kouřit,“ dodává Emil a rychle schovává svou zapálenou cigaretu.

„A souložit můžu, pane doktore?“ vyštěkne Saša a rozesměje se chraplavým smíchem, který je slyšet ještě za dveřmi.

* * *

„A do nemocnice nepůjde a nepůjde. A víš proč?“ zeptala se Ivana Emila cestou ze schodů.

„Asi proto, že by tam nemohla kouřit,“ dohadoval se Emil.

„Strašná baba!“ uzavřela Ivana rezolutně.

Kdybych to řekl já, tak se pohádáme, pomyslel si Emil, který už delší dobu s mírným mrazením rozeznával v mladé Ivaně vlastnosti staré Saši.

Ve dveřích protějščího domu stál malý kluk s dlouhými vlnitými vlasy a díval se na ně. Kapuce červené bundy posunutá za temeno hlavy rámovala jeho dětsky otevřenou a přitom nedětsky vážnou tvář.

„Podívej na toho kluka,“ řekl ženě, „znáš ho?“

„To je ta holka, co si ji matka posílá pro cigarety.“

„Vždyť to je kluk.“

„No jasně, že to je kluk.“

„Tak proč ho má za holku, když je to kluk?“

„Znáš ji, je taková. Ona ví, jak věci mají být. Vypadá jako holka, tak je holka, hotovo dvacet.“

„Strašná baba,“ uzavřel Emil i s rizikem hádky.

* * *

Zvedla oči od čtení a její pohled nepřítomně klouzal po jejích drahých věcech, po starých zaprášených krámech na příborníku a na zdi. Gondola z Benátek, kdysi se na podstavci dokonce točila a hrála, než ji někdo překroutil a ulomil gigola s veslem. Panenka s krajkovou mantilou ze Španělska. Barevné misky a tyčinky na rýži z Vietnamu. Loutka pierota se zaprášeným kuželem na hlavě. Malý ozdobný vozembouch s činely a rolničkami, bum bum ratata, zní to hluše jako vzpomínka na flámy v divadelních šatnách. Zašlý bronz malé busty Vladimíra Iljiče napůl schované

mezi knížkami za sklem. Zasklená černobílá fotografie mladé ženy s dlouhými copy a s šátkem na krku, ach ouvej, taková jsem byla.

Víš, Pavlíčko, já umím leccos, já jsem strašná baba, jak se to o mně říká, ještě horší. Já umím být nespravedlivá, vzteklá, já umím nadávat, já umím i lhát, když je třeba. Ale neumím lhát sama sobě. Lhát si do kapsy neumím.

114 | Víš, Popelko milá, život není žádná pohádka, to jsem se naučila už za války, v té bídě, v té chudobě komediantské, tam co sis nevzala, to ti nikdo nedal, tak jsme si to vzali, všechno jsme si vzali, co jsme mohli, když svět konečně patřil nám, jak to zpívali ti dva krasavci, co jeden radši zůstal v Americe a druhý se taky pěkně vybarvil. Tehdy jsme bojovali o svůj svět. Náš, ne jejich, náš. Rozumíš? To si nedovedeš představit, jak to bylo hrozné, ale jinak to nešlo. To je třídní přístup. Staré musí ustoupit novému, pro některé lidi už tu místo nebylo, a teď jsem stará já. Všechno si to můžeš vzít, jestli se ti něco z toho líbí, tak si to klidně vezmi domů. Co já už s tím? Já vím, o staré krámy nikdo nestojí.

Zakryla si oči rukama. Vtiskla si tvrdé hubené pěsti do očí, jako by se chtěla oslepit, jako ten Oidipus, co přeříznul vlastní mamu a zabil fotra. Kvůli tomu by se ona nikdy neoslepila. Vždycky měla ráda podivné historie a vždycky věděla, že všechno se může stát, lidi jsou všeho schopní. Proto je potřeba, aby bylo něco nad nimi. Něco, nebo někdo, kdo ví lépe než každý jednotlivý sobecký kašpar, co je pro toho sobeckého

kašpara dobré a co je dobré pro všechny kašpary. Emil, ten Ivanin takzvaný muž, si myslí, že je to pánbůh, co vodí všechny ty kašpárky na nitkách. Jak může chlap s vysokou školou věřit na takové blbosti. To je ten jejich pánbůh vedl taky do plynových komor? To by mu tak bylo podobné! Na takového Boha, Emile, na takového Boha... Nedořekla, jen cítila, jak vzduch z mocného nadechnutí z ní bez užitku vychází ven. Protože před sebou na stole viděla knihu Doznání a za sebou najednou necítila nic, nikoho. Ulice, kterou přece jdou zástupy, pochod, velký pochod, který nekončí s jedním padlým soudruhem? Nic tam není. Strana, která ví lépe než každý jednotlivec? Prázdné židle. Sál pustý jak po posledním hajdamáši. Hesla nakřivo a potrhané fábory z krepového papíru, a jenom kurvy, kurvy oportunistické počítají, co jim to vynese, peníze a hlavně ty cizí, americké dolary, německé marky. Najednou chtěla vyskočit a tlouct hlavou do zdi, jako ti komunisti, jako ti, co věřili, že strana ví, co dělá, a přece jim někdo mlátil hlavou o zeď a učil je, co mají říkat, co má slyšet ten lid!

115

S jednou cigaretou hořící v popelníku a s druhou sevřenou mezi rty vytáčela číslo své dcery.

„Ahoj ... Nic, nic, co by bylo? Je doma Emil? Tak mi ho dej. ... Emile, Emilku, co děláš? ... No to je dobře. Víš co, Emile, přijď sem, ale hned. Ne, doktory nevolej. Přijď na kafe, ale hned a po cestě mi kup ... no ... dvoje, prosím tě. Tak ahoj.“

* * *

Zas ty zelené dveře. Jako by na nich ulpěl obraz líbezná tváře obkroužené červeným kruhem. Emil se zastavil a přemýšlel, odkud zná toho kluka, kterého tchyně překřtila na děvče. Už ho viděl, už ho jistě někde potkal, ale všechno bylo jaksi jinak, celé to prostředí bylo dokonale nepřislušné téhle nečisté ulici, těmhle omláceným zeleným vratům, mezi jejichž otevřenými křídly zeje špinavé schodiště. Tam se mezi křídly vrat prodlužoval prostor lodi a v jejím čele něco jako náruč světla. Něco jako čistá hrud k přivnutí do jasu, který padá mnohými úzkými okny a prostírá se jako nejčistší plátno. Jen dobře postavené kostely dosáhnou této světelné senzace i v relativně pošmour-ném dni. Kostel Svatého Pavla na předměstí byl dobře postavený. Snad jediná ušlechtilá stavba na celém náměstí, kde v přízemích domů osleplých špínou a chátráním žijí už jen výčepy, zastavárny a herny, na jejichž zalepených výlohách černožluté ksichty veselých jockerů slibují měšce a jackpoty plné peněz a červená srdíčka na oknech v patře radí, zač ty peníze utratit. Bufety a řeznické krámy páchnou starým masem, i když jsou zavřené, i v neděli, když kolem nich těch pár lidí spěchá do kostela. A tam, v kostele, do kterého zabloudil spíš náhodou, Emil zahlédl chlapce Pavla, jak v naškrobené komžičce ministranta předčítá z bible první čtení. Četl velmi dobře, bez koktání i ta těžká starozákonní slova a vlastně bez místního přízvuku. Emil by nečekal, že tady bude někdo umět takhle číst, a proto šel podél sloupů blíž k oltáři, aby ho skutečně uviděl, aby se podíval, kdo to je.

A tenhle malý služebník Páně běhá Sašeně pro cigarety. Tenhle malý přísluhovač těch, jak ona by řekla, černoprdelníků, je tou Pavlou, Pavlínkou, s jejímž obrazem Saša celé dny mluví jako s andělem.

* * *

Na některé věci andělé nestačí, ty je třeba probrat s lidmi. „Tak, řekni, Emile, ty tomu věříš,“ hodila knihu před Emila na stůl. „Ty si myslíš, že tak to bylo? Že je fakt věznili a popravili nevinné?“

„Ano, já si myslím, že to už je dávno každému jasné.“

„Tak já nejsem každý, mně to teda jasné nikdy nebylo, a to jsem tehdy žila a ve straně jsem byla.“

„A co ty procesy a popravy předtím, to nebyly zločiny?“

„Jaké procesy?“

„S odbojáři, generálem Píkou, s letci RAF, s Miladou Horákovou, to nebyly zločiny?“

„To je něco jiného, to je úplně něco jiného! To jsem viděla, jak ho pověsili, toho hajzla Pfitznera, jak kopal nohama na prkně, němčour, esesák! U toho jsem byla, to bylo veřejné.“

„Já nemluvíím o Pfitznerovi, proboha! Já mluvím o českých vlastencích, které Gottwald poslal na šibenici.“

„Ale to nebyli naši, rozumíš, to byli západáci z Londýna, ti chtěli obnovit kapitalismus. Ti byli proti nám!“

117

„Proti komu?“

„No přece proti komunistům! To byla reakce. To nechápeš? To byl třídní boj. Buď oni, nebo my. Buď socialismus, nebo vláda buržoazie. Nemusí se ti to líbit, ale to byla válka. To je něco úplně jiného, než když komunisti popravovali čestné komunisty. To je hrůza!“

„Takže popravy národních socialistů a dalších...“

„Diverzantů,“ skočila mu do řeči.

„Takže ty popravy se vám líbily? Ty byly v pořádku?“

118

„Líbily? To není to slovo. Jistěže lepší by to bylo bez nich. Ale tak to tehdy bylo. Když jsme chtěli ten národ vést, tak jsme museli odstranit třídního nepřítele. To říkal už Lenin, ne Stalin, Lenin! Rozumíš?“

„Nerozumím a nechci rozumět.“

„Tak, nechceš!“

„Protože není čemu.“

Saša se na něj, na toho rozcuchaného chlapa podívala, a najednou ho uviděla jinak. Ještě nabírala dech, ještě se rozpalovala k tomu, že mu to řádně vytmaví, protože takhle s ní nikdo mluvit nebude, ale najednou pocítila hroznou slabost. Emil se jí ztrácel v dálce v tom dusivém oblaku, v tom zmatku, kdy skutečně není čemu rozumět. Protože mlátili čestným komunistům hlavou o zeď, protože lhali jejich ženám, vykrucovali se, báli se. Všichni se báli. Co to říkal Slánský? Co to říkal Gottwald? Tonda Zápotocký? Co to říkal Husák a Červoněnko a Brežněv? Eto vaše dělo. Čí dílo to teda je? Co mi to říkáš, Emile?

„Tobě hlavou o zeď nemlátili.“

„Však vám taky ne.“

Máš pravdu, tu svoji hnusnou pravdu máš. Netloukli mi hlavou, a proto se mi v ní nerozsvítilo, až teď, když už je všechno, všechno pryč. Zatáhla z cigarety, jako by ji to mohlo zachránit, jako ti odsouzení s rukama za zády. Ještě jim strčí cigaretu do huby. Zakuř si, soudruhu, než budeš kopat nohama na prkně jako ten Pfitzner, jako Slánský, a žádný vzduch a žádný vzduch. Pokoj se obrací jako krabice. Proč ten pitomý lustr roste z podlahy, proč se nemůžu vyhrabat z téhle pas-ti? Kolena u brady a žádný vzduch. Pavlo, Pavlíno, Popelko milá, takhle lezu po zemi. Vidíš mě, Emile, vidíš, kam jste mě dostali?

119

Zvedl ji z podlahy a odnesl na postel, byla lehká jako role papíru.

„Dýchejte, pomalu dýchejte. To přejde,“ konejšil ji celý zděšený. „Tohle jsem nechtěl.“

„Ty s tím nemáš co dělat, ty nemáš co...“ breptala bezmocně, „ty máš tu svoji pravdu a já už nechci nic, rozumíš, nic, nic!“

Zachytil její ruku, nahmatal tepnu na zápěstí. Její srdce drnčelo, jako když zvoní starý mechanický budík. Rrrrrrrrrrrrrrrrr!

„Vydržte, to bude dobré,“ přesvědčoval ji Emil a vytáčel číslo záchranky.

„Dobré už nebude nic, nic, rozumíš!“ odpověděla mu a ztratila vědomí.

* * *

„Vaše maminka je v takzvaném terminálním stadiu,“ řekl jim lékař na nemocniční chodbě, která byla v deštivém dni šerá jako sklepení.

„Je to takzvané plicní srdce. To je situace, kdy plíce už nejsou schopny dostatečně okysličit krev a srdce na to reaguje zvýšenou činností, s níž pumpuje málo okysličenou krev do těla. Dá se říci, že ty plíce její srdce vlastně uštvou. Dáváme jí sice kyslík, ale vzhledem k celkové zesláblosti a vysílení už vám nechci dávat žádné falešné naděje.“

120

„Já vím,“ odpověděla Ivana, „a kdy myslíte...?“

„To je těžko říct, dnes, zítra, možná to ještě nějaký den potrvá.“

Vešli s Emilem do pokoje. Matčino tělo se pod dekou doslova ztrácelo, jen hlava hluboce vtisknutá do polštáře. Kyslíková trubička zavedená do nosu byla podobně průhledná jako její tvář. Tak se člověk ztrácí. Bylo docela dobře možné si představit, že za nějaký krátký čas nebude mezi dekou a prostěradlem nic. Za nějaký krátký čas, jak dlouho může drncet ten mechanický budík v hrudi, jak dlouho ještě může probouzet k životu člověka v terminálním usínání? Jako by čas, který už za chvíli nebude, byl tím jediným, na co se dá v této chvíli myslet. A to je špatně, špatně, špatně, opakoval si Emil v duchu a pak, ač mu to připadalo nemístné a bláznivé, nahlas pozdravil: „Dobrý den.“ Doslova se toho hlasu oba polekali. Ale Sašina víčka se začala pomalu, jako v tom nejzpomalenějším záběru, zdvihát. Otevřené oko bylo zpočátku úplně prázdné a nezacílené jako oko slepce, ale potom se začalo

zaostřovat, neviditelná jiskra v něm zažehla slabounký ohníček.

Ještě jsem tady. Kdyby tak někdo otevřel okno, kdyby tak zafoukal vítr a rozfoukal ten hustý oblak, přes který neviděla na lidi, ani nevěděla, jestli jsou dobří nebo zlí, jestli jí pomůžou nebo ublíží. Ublíží, co jí udělají? Musela se tomu usmát rty odcizenými jako kus vaty v hubě. Usmát se představě, že by jí ještě někdo mohl ublížit, když každé ublížení už by bylo jen vysvobozením, a přece jí tak trochu, jen jako ztracená myšlenka hlodající kdesi v koutku mysli, zajímalo, co se děje na okrajích jejího oblaku, toho kouře, který už nenadechne, protože nemá čím. Už žádné nadechnutí, cosi do ní zavedli nosem, aby neumřela, až to vytáhnou, tak umře.

Tak už to vytáhněte. Klidně to vytáhněte. Vytáhněte mě na to prkno, zabijte mě, jako jste zabili všechny, já nebudu výjimkou, já nebudu, nebudu... Tak to zabořelo. Jakési siluety se naklánějí do jejího oblaku, kdo to jen může být? Maminka a tatínek se sklánějí nad mojí postýlkou? A já jsem slabší než to děcko, už ruku nezvednu. Už nezvednu ruku na svoji obranu, už si mě můžete vzít, už mě můžete soudit, už mě můžete vláčet, hlavou o zeď, soudruzi bratři, já už kopat nebudu, já už se přiznám ke všemu, nemusíte se schovávat v tom oblaku, já už nemám nic, co byste mně mohli vzít.

Dveře do pokoje se otevřely a v nich se objevila chlapecká tvář rámovaná dlouhými vlasy. Tak přece přišel, řekl si Emil, který mu nechal vzkaz u pana

faráře, že ta paní, co jí chodil pro cigarety, leží v nemocnici a je to s ní zlé... ano, velmi zlé, takže, kdyby ji chtěl ještě vidět...

„Pojď, Pavle,“ řekl a udělal klukovi místo u Sašiny postele.

A tak se stalo, že se nehnutý vzduch přece jen pohnul, oblak se začal rozpadat a v cárech mizející slepoty Saša uviděla dva velké lidi, muže a ženu, a mezi nimi sebe samu, dívku, jakou nikdy nebyla, ale vždycky chtěla být. A pak na to přišla. Poznala, že už tady v té chudácké posteli vlastně není, že už je tam v tom jasném zlatavém obraze za všemi oblaky, kam člověk patří.